Observator

CALVARUL DE LA TIRASPOL

Grea a fost pentru noi ziua de joi, 19 martie. Pentru că, după ce am înghețat alături de polițiști pe podul de la Vadul lui Vodă- în apropierea localității Dubăsari - pînă în jurul orelor trei din noaptea de miercuri spre joi, timp în care se semnalau schimburi de focuri, - anemice de data aceasta, - dar fideli cititorilor am pregătit materialul cu maximă urgență și obiectivitate am hotărît că ar fi interesantă o discuție cu dl general-locotenent Ion Costaș, ministrul apărării al Republicii Moldova. Pentru că Domnia sa nu a putut fi abordat din motive lesne de înțeles, l-am abordat pe dl căpitan de gradul III (rezervist) Nicolae Turtureanu, șef de cabinet la Ministerul apărării naționale. Discuția - interesantă - pe care am avut-o cu d-lui vom relata în unul din numerele viitoare. Pînă atunci vom încerca să arătăm cum se poate trece de la Chișinău - străbătînd toată linia periculoasă a frontului - la Tiraspol. Simplu! Mai întîi găsești șoferul gata să riște alături de tine, îl plătești și pornești spre Nistru. După ce am văzut starea jalnică în care se află trupele poliției moldovenești și după ce am trecut de barajul acestora, pe o zonă de aproximativ 500 m, inima ți se strînge, căci nu știi de unde vor porni focurile de armă. Dacă ai scăpat și ajungi cu bine la barajul păzit cu strășnicie de către gardiștii din Tighina, vei realiza că pînă aici totul a fost o joacă. Pentru că aceștia, aflînd că ești ziarist- și mai ales ziarist român! - te și întîmpină cu apelativul "plăcut" de FASCIST ÎMPUȚIT, te coboară din mașină bruscîndu-te și îndreptîndu-ți pistolul-mitralieră spre piept, "te roagă" să aștepți pînă cînd ia legătura cu superiorii săi. Zadarnic le spui: "Domnule, am vorbit cu dl Valeri Liţkai, reprezentantul biroului de presă al președintelui Gr. Marakuța și sîntem așteptați de dînsul". Ei îți răspund scurt: "Tacă-ți leoarba, fascistule, noi nu-ți sîntem domni, noi sîntem tovarăși". Apoi, arestat, ești condus de escortă din 4 militari pînă la comandamentul din Tighina. Unde similitudinea dintre numele ziarului nostru brașovean MESAGER cu cea a programului de actualități al TVNM provoacă o adevărată panică. Ți se voalează cele două filme pe care le posezi, ți se confiscă 3 casete, ești umilit prin percheziția pe care ți-o fac și prin privirile tăioase care ți se aruncă, ești considerat din start "spion" și nu ți se permite să deschizi gura.

Și, în final, după ore de tortură morală, reușești să ajungi, evident cu întîrziere, la "palatul prezidențial" din Tiraspol și primești interviul mult așteptat...

I.U.

"NU VREM SĂ NE UNIM CU ROMÂNIA"

(Interviu în exclusivitate cu Nicolae Caraman, realizat de trimisul nostru special)

REPORTERUL: Care mai este situația din zona conflictuală, dle Nicolae Caraman?

N. CARAMAN: Situația este încordată încă. Deși ambele părți au dat ordin de încetare a focului, chiar și noaptea trecută a fost rănit un milițian la Dubăsari. Dar noi sperăm că liniștea va fi îndelungată și că acesta a fost ultimul glonț tras. Să nu uităm că lacrimile mamelor sînt aceleași, de oricare parte a Nistrului ne-am afla.

REP.: Ce părere aveți de faptul că vi s-a propus - pentru lichidarea conflictului - ca Transnistria să devină o zonă economică liberă?

N. CARAMAN: Ea este o zonă economică liberă, deoarece avem o industrie puternic dezvoltată, pămînturi bogate, tehnologii avansate și altele. Noi am propus guvernului fostei R.S.S.Moldova, încă din 1989 să ni se accepte această rugăminte de a deveni o zonă economică liberă, dar am fost sistematic refuzați. Și iată că prin întrebarea pe care mi-ați adresat-o ajungem la izvorul conflictului: în urma refuzului a apărut o altă pretenție și anume aceea de a ne transforma într-o republică independentă. E nobilă ideea de a se trece la o renaștere națională, dar a încăput pe mîini nu prea curate care s-au folosit de ea ca de-o pîrghie politică. Deci ni s-a refuzat dreptul la o republică independentă. Atunci ne-am dorit o republică autonomă în cadrul R.S.S. Moldova. Și am trecut la organizarea de referendumuri în acest sens. Sigur - de ele se putea uita, ele se puteau anula - dar nu se putea trece peste voința poporului.

REP.: Domnule Caraman, vă considerați un vice-președinte de drept?

N. CARAMAN: Eu am fost ales deputat în soviet prin votul celor două camere ale noastre. În camera naționalităților au fost reprezentanți cu număr egal toate naționalitățile. Moldovenii, de exemplu, au avut opt voturi. Eu am fost ales președintele Camerei naționalităților și aveam drept de veto. Apoi, cînd s-au făcut alegerile, fiecare și-a putut exprima liber voința.

REP.: Care credeți că este cauza că apar, totuși, conflicte între ruși și moldoveni?

N. CARAMAN: O atitudune negativă față de poporul român nu este. Dar s-a pornit din faptul că Moldova a declanșat campania de românizare prin trecerea - în primul rînd - la grafia latină. Apoi multe discuții au fost cînd s-a votat drapelul național, tricolorul. Nici cu stema noi n-am fost de acord. Ne deranjează mult și faptul că nu mai sîntem moldoveni, ci sîntem români. Avem într-adevăr - ca limbă - aceleași rădăcini, dar sînt, totuși, deosebiri. Chiar și imnul românesc l-am furat. Apoi... reorganizarea teritorială...

REP.: Să ne întoarcem, dacă doriți, la cauzele conflictului.

N. CARAMAN: Frontul Popular moldovenesc este o forță destul de mare, care nu trebuie neglijată. Cînd acesta a propus unirea cu România - și Transnistria obligată s-o urmeze în acest pas pe care noi nu-l dorim - am hotărît că trebuie să ne creăm propria noastră republică printr-un referendum. Dar asta numai după ce ultimul Congres al Frontului Popular a hotărît Reunirea cu România. Președintele Snegur nu a dorit forțarea proceselor naturale pînă cînd problema Reunirii nu se discută. Întrebarea este însă... pînă cînd? În curînd e posibil ca Republica Moldova să dispară de pe harta lumii ca stat și să fie doar România. Dar unde-i Moldova? Noi am învățat din exemplul celor două Germanii. Sau Iugoslavia...

REP.: Cum vedeți, totuși, aplanarea conflictului?

N. CARAMAN: Prin crearea pe teritoriul Republicii Modova a unui stat federal sau federativ. Chiar și grupul celor veniți de la Helsinki i-a sugerat președintelui Snegur că singura soluție de ieșire din impas este principiul cantoanelor. Deci ne-am dori legi federale. Noi de la 1 aprilie 1991 trăim pe picioarele noastre.

REP.: Care este populația și teritoriul Transnistriei?

N. CARAMAN: 12 la sută din teritoriu și 13 la sută din populația Republicii Moldova.

REP.: Domnule Caraman, respectați proporțiile pe naționalități, credeți că moldovenii din Transnistria își doresc cu adevărat dezlipirea de republica-mamă? Fiindcă - după știința noastră - în această zonă, ei, moldovenii, reprezintă 49 la sută din populația transnistreabnă?

N. CARAMAN: Singuri și-au exprimat voturile. Dragoste cu sila nu se poate face.

REP.: Vecinii dumneavoastră și sprijinitorii afirmă că ce se întîmplă aici este un conflict interetnic. Confirmați sau infirmați, vă rog, această informație.

N. CARAMAN: Nu este un conflict interetnic.Cuiva anume i-ar conveni acest lucru. Aici este un conflict politic, pornit de la contradicțiile între centru și administrația locală. Și mai mult, ideea lichidării moldovenilor ca națiune deranjează. Uitați-vă, deși eu în Republica Moldova sînt considerat trădător și mancurt, mă simt totuși moldovean.

REP.: Îmi păreți sigur și deschis. Nu vă îngrijorează nimic?

N. CARAMAN: Avem date că se preconizează răpirea liderilor noștri politici. Asta mă îngrijorează. Plus că - odată ales, eu port răspunderea morală și juridică pentru ce se întîmplă în Transnistria.

REP.: Credeți că dumneavoastră și Transnistria veți fi recunoscuți vreodată pe plan internațional?

N. CARAMAN: Principalul că ne-a recunoscut poporul. Restul nu mai contează. Nu dorim să fim recunoscuți ca și Iugoslavia... să zicem.

REP.: Considerați intervenția cazacilor ca pe un amestec în treburile interne?

N. CARAMAN: Nu, fiindcă ei, cazacii, au o lege de fier, care cere ca, oriunde ar fi, să se ajute în caz de urgie. A început și la ei renașterea națională. Ei au venit aici spontan, n-au primit nici un ordin. Acum ei se supun gărzii naționale din punct de vedere disciplinar. Noi n-am cerut ajutor nimănui.

REP.: În ce situație se află și dacă pot fi vizitați prizonierii luați de dumneavoastră? Mă gîndesc, desigur, la polițiștii despre care se aude că-i tratați total inuman.

N. CARAMAN: Patru din cei reținuți - găsiți bolnavi cronici - au fost eliberați printr-un ordin al președintelui republicii transnistria. Ceilalți au condiții mai mult decît normale și nu au de ce se plînge. Dacă ora n-ar fi atît de înaintată, i-ați fi putut vizita.

REP.: Este democrație la dumneavoastră, domnule Caraman?

N. CARAMAN: Eu zic că da. Avem deja nouă partide politice cu reprezentanții lor (chiar și Frontul Popular își are reprezentanții lui), avem legi foarte importante, am trec economia de piață, la colaborări cu străine, cum ar fi cea cu firma "A -Forests" și altele.

REP.: Ce vă doriți acum cel mut vis-a-vis de situația din țară? ca ultimă întrebare.

N. CARAMAN: Ca mass-me fie cît mai obiectivă și cei din Rep Moldova să nu ne mai arate cu d ca fiind un ultim bastion comun noi p.c. nu mai există.

REP.: Vă mulțumim.

Interviu de Ioan U

P.S. Noi am consemnat discuția cu "vicepreședintele Caraman. Opiniile noastre le veți citi într-un număr viitor al G.N.

BUSINESS ÎN STILUL ASOCIAȚIEI "ODEMA"

La moment rămîne să ghicim: care sînt sursele financiare necesare pentru a salariza miile de mercenari înarmați, precum și "gardiștii" locali, apărători ai ordinii publice în pseudo-republica transnistreană? Posibil că aceste finanțe sînt transferate cu destulă generozitate de cercurile național-comuniste care în ultimul timp au o tot mai mare influență pe arena politică a Rusiei. Cert e că clica de la Tiraspol rezolvă cu mult succes problemele bugetare locale, tot așa cum știu să le dirijeze pe cele politice...

Dar banii nu au miros, rămînînd la discreția celora care sînt obsedați de idei fixe neocomuniste, așa precum îi cunoaștem pe cei de teapa lui Smirnov, Marakuța, Finaghin ș.a.

Aceste somități politice conservatoare nu s-ar reține mult în posturile lor, dacă nu ar fi susținute indirect de politica împăciuitoristă a Guvernului Republicii. Proprie Guvernului e și miopia economică în relațiile cu centrele industriale din Transnistria (Rîbnița, Tiraspol, Dubăsari, Bender). Economia de piață, la care pretindem că am trecut, are în acest context un specific politic, dictat de realitățile sociale.

Ravagiile politice, create artificial de liderii de la Tiraspol, a exlipsat temporar relațiile economice actuale dintre partea stîngă și cea dreaptă a Nistrului. Acest fapt convine numai și numai clicii smirnoviste. Aici nu mai face să ghicim care sînt sursele financiare ce o susțin. Ele își au izvorul aici, în satele și orășelele Republicii.

Un caz aparte e businessul Asociației "Odema" din Tiraspol, făcut cu destulă temeritate, în urma unor relații tradiționale, prin intermediul fabricilor de confecții la care muncesc cu osîrdie ani la rînd femeile basarabene.

După cum ne-a comunicat dl Sîrbu, șef adjunct la Departamentul industriei ușoare, filialele fabricii de confecții "Odema" din Tiraspol sînt atestate atît pe teritoriul Republicii, cît și peste hotarele ei. În Republică avem 55 la număr, majoritatea din ele funcționînd în raioanele zonei din centru. Pînă nu de mult contractele de muncă erau convenabile ambelor părți contractuante, iar venitul era vărsat în bugetul republican. În prezent situația s-a schimbat totalmente. Ca și pînă acum Tiraspolul furnizează semifabricate fabricilor de confecții producătoare, plătind salariile muncitorilor acestora. O sumă minimă este plătită pentru arendarea încăperilor destinate micilor fabrici de confecții. Iată cum explică această sistemă exdirectorul fabricii de confecții nr.8 din or. Nisporeni dl Pavel Zgîrvaci, răspunzînd la întrebarea corespondentului ziarului local CRAI NOU, dl Dumitru Mititelu: "Totul e tare simplu: noi nu sîntem ai noștri. Noi sîntem ai Tiraspolului. Primim de la ei semifabricate, le coasem, expediem producția finită înapoi la Tiraspol, ei o realizează în rețeaua de comerț și pun banii la chimir. Iar noi primim doar salariile".

O situație paradoxală, dacă ținem cont că acest chimir este de-facto bugetul republicii-fantomă. Reiese că se lucrează pentru cei care își bat joc de frații noștri din Transnistria. Adică pentru o rublă nefericită vindem demnitatea națională. Ce e mai trist - că femeile angajate la fabrica de confecții nr.8 din Nisporeni (în satele raionului sînt 7 filiale ale Asociației "Odema") nu au susținut inițiativa dlui Zgîrvaci de a nu se mai supune Tiraspolului și de a încheia contracte cu alte asociații similare din Republică sau de peste hotarele ei.

Spre aceasta tind și cei de la Departamentul industriei ușoare de la Chișinău, care, după spusele dlui Sîrbu, "au înaintat propuneri constructive celor din Guvern". Între timp Asociația "Odema" face business pe spatele femeilor simple de la țară, nesupunîndu-se departamentului susnumit. Toată această tărăgăneală convine Tiraspolului, convine Asociației "Odema".

Scriam mai sus despre dl Zgîrvaci care a fost recent destituit din postul de director al fabricii nr.8 în urma intervenției președintelui Asociației "Odema" S.A. Manukian. D-lui e reacționat prompt la faptul că la Nisporeni gîndesc altfel și e posibilă o "rebeiune".

Vizita la fabrică era așteptată de croitorese, mai ales că e prima în toți anii de "conlucrare reciproc avantajoasă". Adunarea s-a ținut după un scenariu intuit de președinte, așa că au fost îndeajuns niște promisiuni tradiționale, manipulate de Serghei Manukian și în alte colective similare. Întrebările cusutoreselor de la Nisporeni nu l-au pus în derivă pe președinte, fiindcă conținutul lor se reducea la majorarea salariilor, la realizarea pe loc a unei părți din mărfurile ce le produc etc. Astfel că nimic nu s-a vorbit despre faptul că fabrica a staționat un timp pe motiv că nu s-a furnizat materie primă de la Tirtaspol. Despre autonomia fabricii de confecții nu s-a amintit, dl Zgîrvaci fiind printre puținii care mai susțineau această idee. Imediat a fost ales alt director, dna Elena Bădărău, inginerul-șef care cu cîțiva ani în urmă venise de la Tiraspol, pretinzînd la acest post. Ca rezultat contractul de muncă cu Asociația "Odema" a fost semnat în ovațiile croitoreselor.

Exemplul fabricii de confecții de la Nisporeni poate fi urmat în timpul apropiat (dacă nu a fost) de restul celor 54 din republică. Atunci Departamentul industriei ușoare va fi nevoit să-și transfere sediul la Tiraspol, iar acolo va găsi limbă comună cu cei de la "Odema", dacă nu pot găsi limbă comună cu cei de la Guvernul Republicii.

Referitor la croitoresele de la filiala din Nisporeni și de la celelalte fabrici de confecții care se supun nemijlocit Tiraspolului, face să le amintim că salariul de peste o mie de ruble pe care îl primesc nu poate să însemneze nimic pe lîngă veniturile fabuloase ce le au cei de la "Odema", folosite pentru a controla situația pe teritoriile de dincolo de Nistru.

Croitoresele de la Nisporeni pot fi fericite pentru salariile majorate, iar dna directoare Bădărău, care ne-a invitat să vizităm făbricuța de la Nisporeni, să caute corespondenți la Tiraspol, la DNESTROVSKAIA PRAVDA, să le vorbească despre problemele ce le au și despre succesele înregistrate. Ei vor veni. Vor veni numaidecît...

Andrei CONSTANTIN

CĂTRE PREȘEDINTELE MOLDOVEI, CĂTRE GUVERNUL ȘI PARLAMENTUL MOLDOVEI

Noi, profesorii, părinții, elevii, lucrătorii tehnici ai școlii medii generale "Mihai Eminescu" din Cahul sîntem profund îndurerați de nenorocirile fraților din stînga Nistrului și totodată sîntem adînc indignați de atitudinea irresponsabilă a Președintelui, a Guvernului a Parlamentului Moldovei, atitudine care a dus la izbucnirea războiului civil în Moldova.

Pentru toți e clar războiul civil, despre inevitabilitatea căruia ne asigura dl M. Snegur, a început.

De aceea cerem:

1. Retragerea necondiționată și imediată a trupelor C.S.I. de pe teritoriul Moldovei iar munițiile, armamentul să fie predat poliției naționale.

2. Toate instalațiile antigrindină din raioane să fie luate sub control riguros sau nimicite.

3. Crearea unui Consiliu de Apărare.

4. Formarea urgentă a detașamentelor de voluntari pentru a nu apăra pămîntul de cotropitori și de bandele de mercenari cazaci.

5. Să se ia măsuri urgente pentru apărarea populației din stînga Nistrului; să se creeze un fond de ajutorare pentru refugiați.

Apelul a fost susținut de adunarea colectivului pedagogic al școlii, de la 1 martie 1992, în unanimitate (105 semnături).

În numele lor semnează N. Diacoglo, M.Marcovan